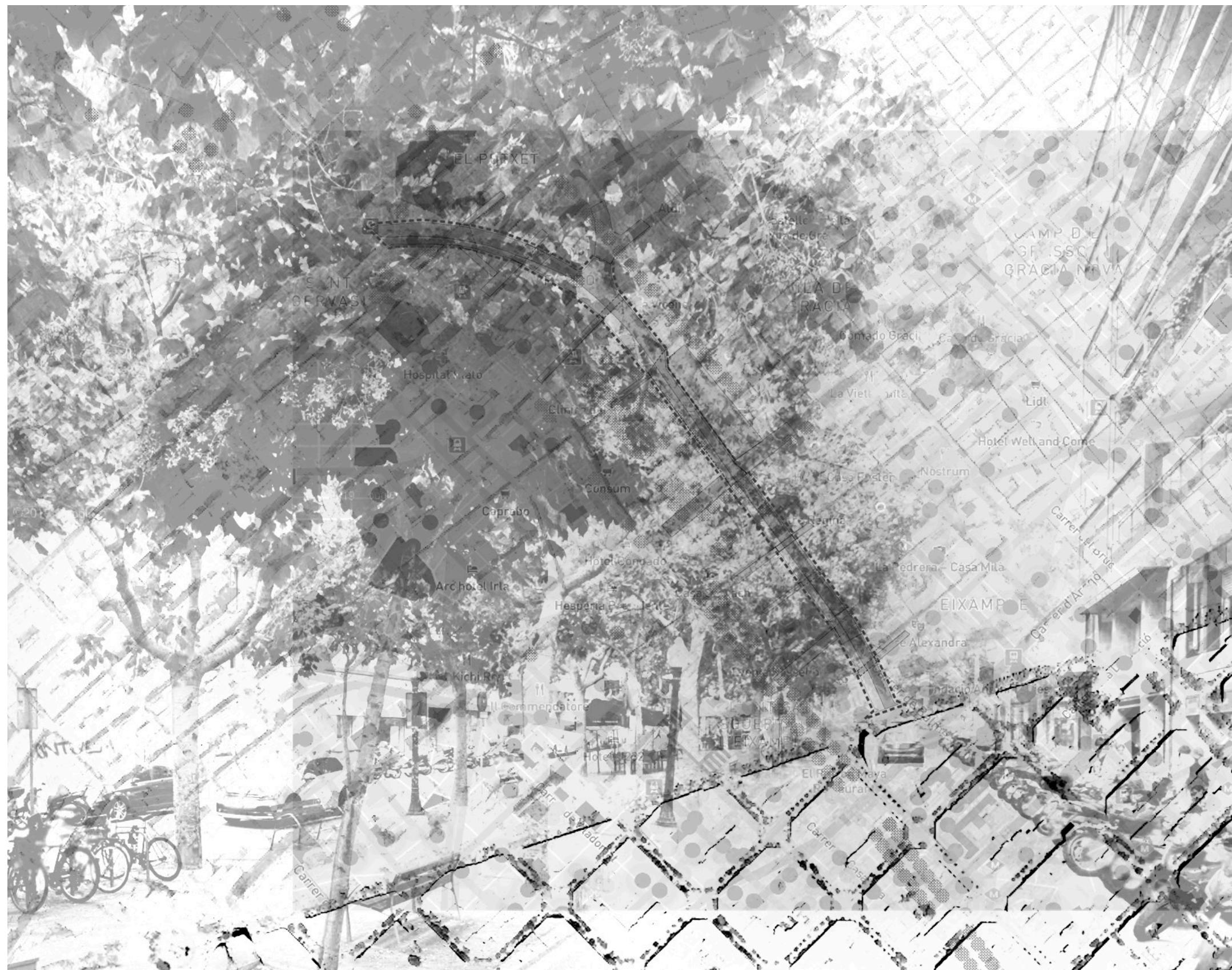

via augusta barcelona /

Estratègia de regeneració urbana
per a la millora de l'habitabilitat

Javier Duarte
Cap al disseny de carrers més habitables
Escola Sert / COAC

Abril 2020

01/
Diagnosi

02/
Estratègia

03/
Esquema
d'acció

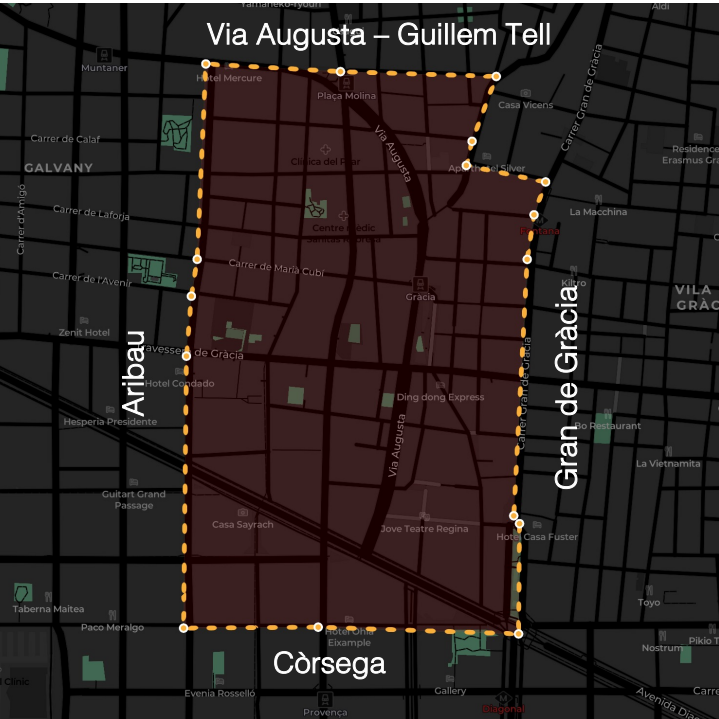
04/
Reflexions

Context

La Via Augusta és un carrer de Barcelona situat als districtes de Sarrià - Sant Gervasi i Gràcia. El seu traçat correspon al del tren de Sarrià, anterior a la urbanització de la major part del territori per on passa. El tren hi havia passat primer a nivell i després en rasa, fins que a mitjans del segle passat va ser soterrat configurant en bona part la Via Augusta.

Actualment la via Augusta té dos trams amb una configuració diferent: un primer tram entre l'Avinguda Diagonal fins al carrer Balmes, configurat a mode de Rambla amb voreres laterals i una rambla central, i a partir del carrer Balmes i fins els accessos a la C-16 amb una configuració de dues voreres, relativament estretes i amb una forta presència de l'espai destinat a la mobilitat en vehicle privat.

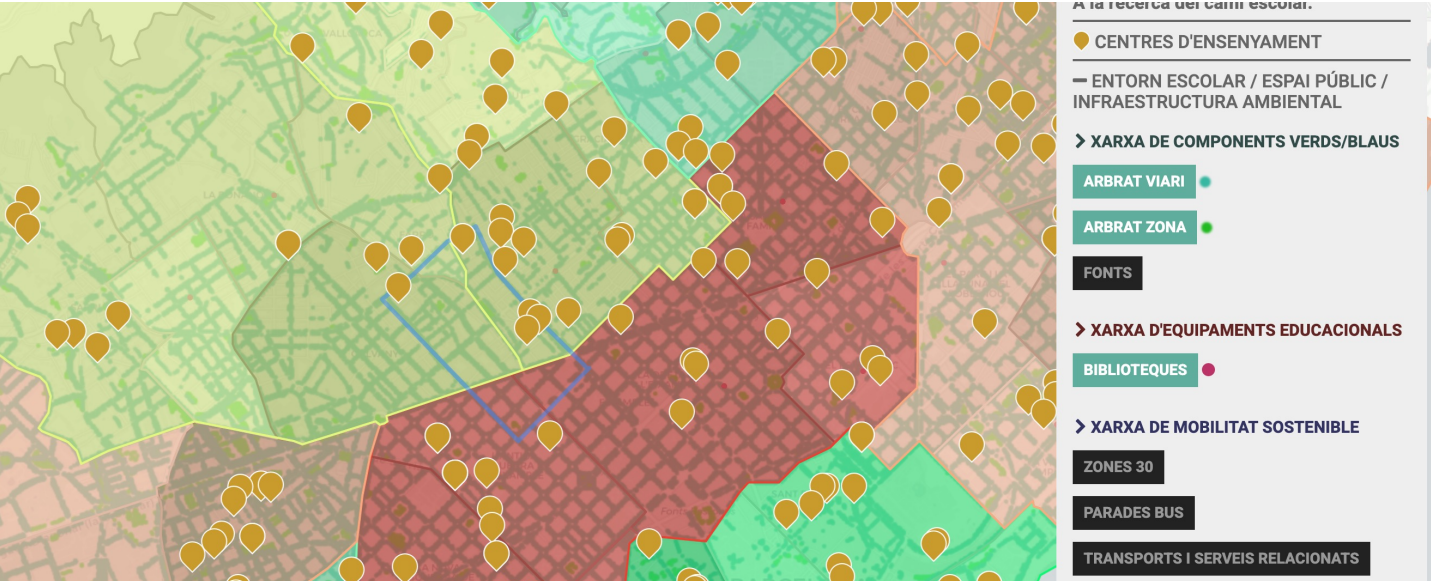
Mapa 1. Àmbit d'estudi

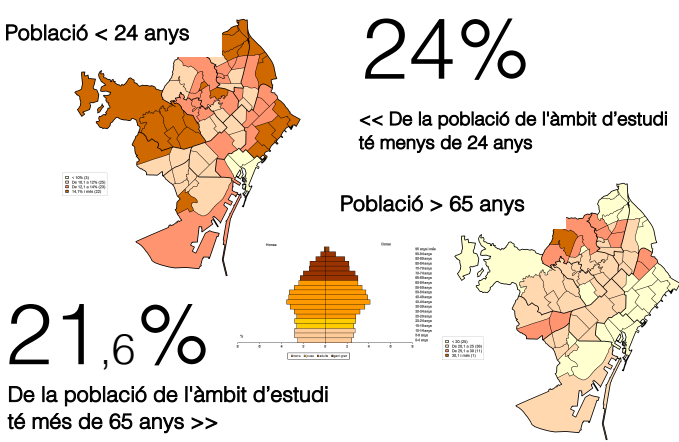
Àmbit on conflueixen 3 districtes amb una estructura urbana i social molt diferent, però amb unes necessitats d'habitabilitat de l'espai urbà molt similars.

Objectiu: trencar les barreres administratives i convenir aquest espai en:

Un espai urbà de ròtula social

Mapa 2. Anàlisi territorial: contaminació acústica i densitat de població.

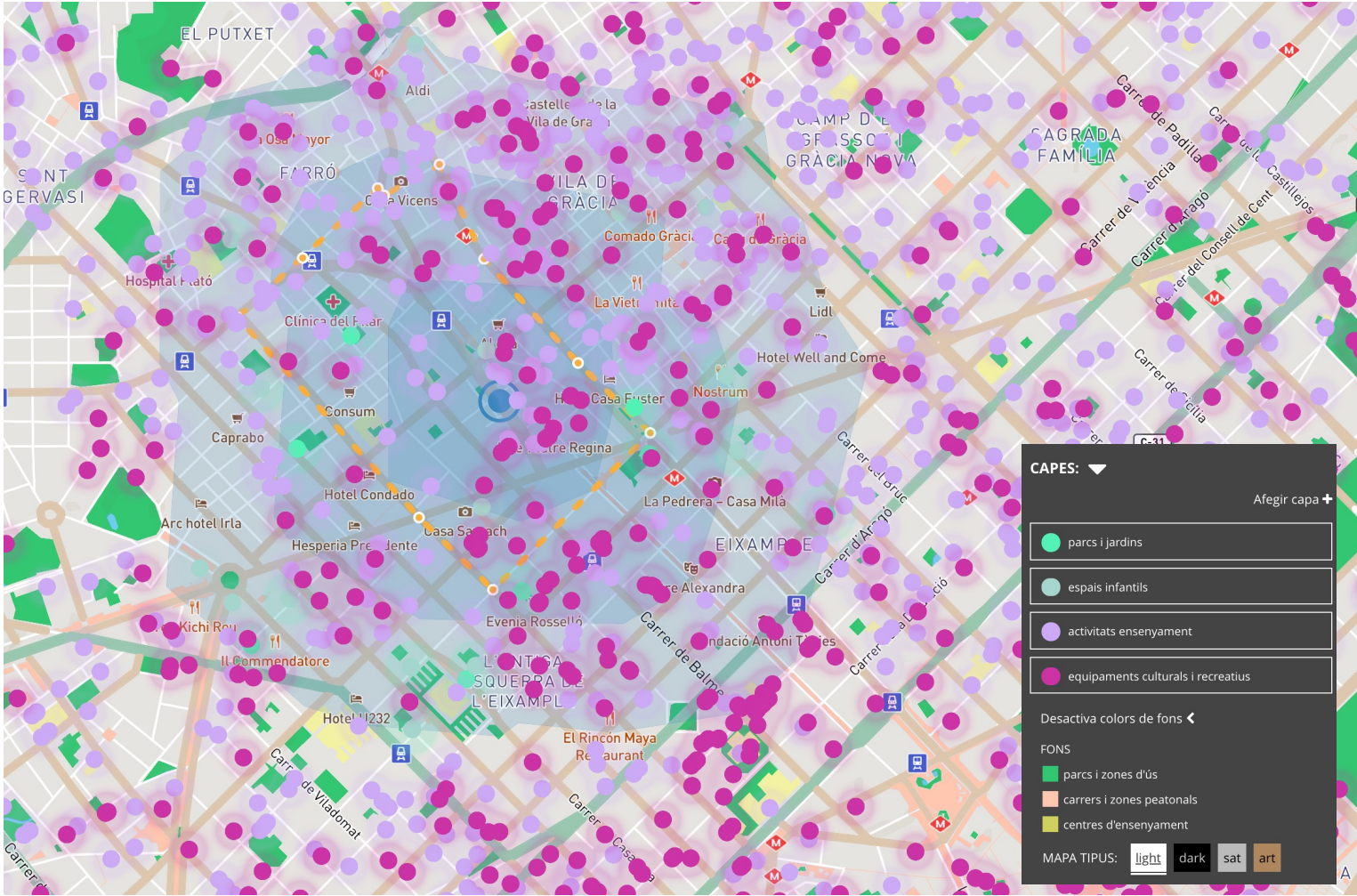

24% de la superfície de l'àmbit d'estudi està destinada a espais verds

1,4% de la superfície de l'àmbit d'estudi està destinada a espais verds

31 activitats d'ensenyament en l'àmbit d'estudi, els quals tenen a menys de 10 min l'àmbit de proposta

Mapa 3. Anàlisi territorial: espais verds i infantils, espais educatius i equipaments culturals segons distància a peu

Indicadors

IN1/ Socials

Anàlisi a partir de mapes de dades de la demografia i densitat.

IN2/Activitats

Mapa d'equipaments educatius i culturals a l'àmbit d'estudi i proximitat a l'àmbit d'actuació

IN3/ Ambientals

Mapa de contaminació atmosfèrica i acústica.

IN4/ Mobilitat sostenible

Anàlisi de l'ús del transport públic en el sector. Estacions i parades, línies i recorreguts.

01/ Diagnosi

De l'anàlisi de les dades, resulta que:

- És un àmbit de la ciutat amb major densitat de població.
- Els índexs de contaminació acústica són molt elevats, motivats sobretot pel trànsit de cotxes i motos.
- La meitat de la població són usuaris potencials de nous espais habitables (infants, adolescents i gent gran) i per tant poden acollir activitats que millorin la seva qualitat de vida.
- La manca d'espais verds és molt notòria, només 2 parcs que sumen un 1,4% de la superfície total de l'àmbit.
- Un nombre molt alt de centres educatius i d'activitats relacionades amb la cultura, que necessiten espais urbans més saludables on completar l'activitat que desenvolupen.

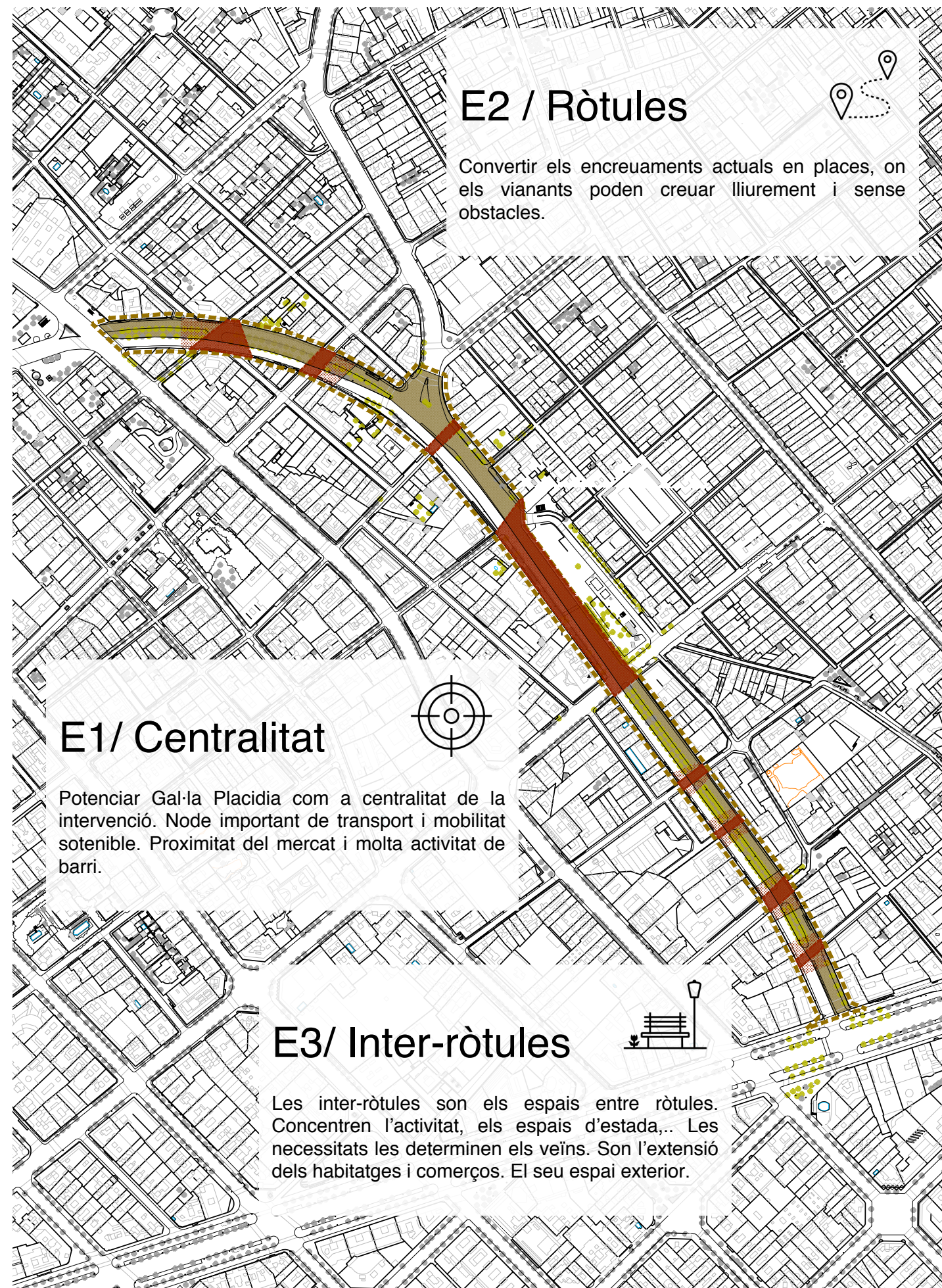
<https://carercities.com/u/?codi=10-1617202804-161>

Context

Analitzades les dades, es considera oportú, enfocar l'estratègia d'intervenció en dotar a l'àmbit d'estudi d'un major nombre d'espais urbans habitables i concretament centrar esforços en la la **Via Augusta** per transformar-la en una eix vertebrador de l'habitabilitat urbana de l'àmbit.

Mapa 1. Àmbit d'intervenció global

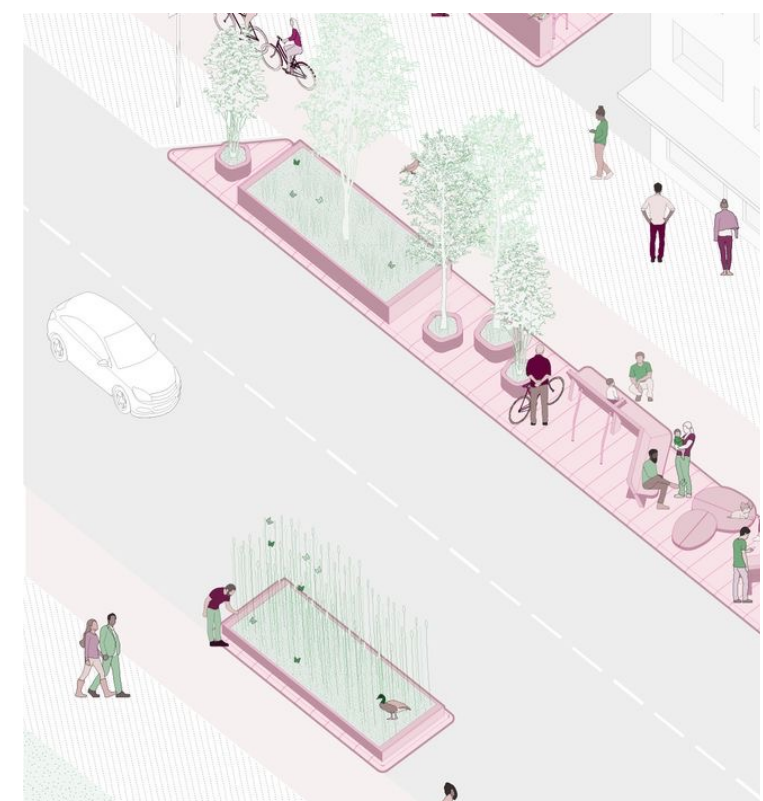
02/ Estratègia

Horitzó

L'estratègia treballa amb un horitzó d'apropiació de l'espai urbà fins a dia d'avui ocupat indiscriminament pel vehicle privat. Proposa la recuperació del 50% de l'espai destinat a mobilitat no sostenible.

Concretament:

1. **Eliminar la calçada de costat Gràcia** per establir noves activitats ciutadanes.
2. Generació d'espais ròtula als encreuaments amb els carrers transversals de menor jerarquia i que majoritàriament són destinats a vianants. Això ha de permetre la permeabilitat de l'espai longitudinal que genera la Via Augusta.
3. Treballar amb una estratègia formal que es basa en el model de la ciutat del minut, recentment promoguda pel Govern suec, i que té com objectiu dotar l'espai públic, d'uns elements de catàleg, estudiats, que donen resposta a les necessitats d'ús del veïnat del barri.

Acció verda

Accions per promoure un espai verd i saludable.

AV1/ Incrementar la infraestructura verda

Preservar i incrementar la superfície verda i garantir-ne la qualitat i la funcionalitat ecològica.

AV2/ Contribuir a la biodiversitat

Preservar i incrementar la biodiversitat per garantir els serveis ecosistèmics que proporciona.

AV3/ Reduir l'efecte illa de calor

Disminuir l'escalfament de l'espai públic a través de l'ombreig provinent d'estructures fixes i de la vegetació.

AV4/ Gestió activa de l'aigua de la pluja

Facilitar el retorn de l'aigua de pluja als aquífers, la millora del drenatge i la reducció del volum d'aigua que esdevé escorrentia superficial.

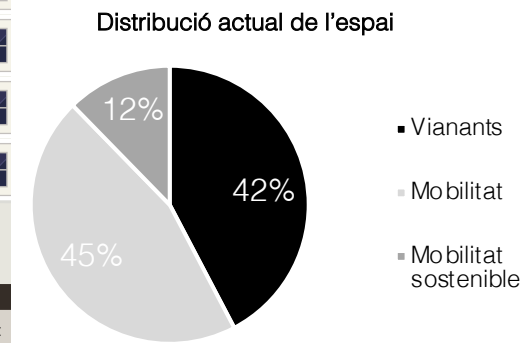

AV5/ Facilitats per a la mobilitat sostenible

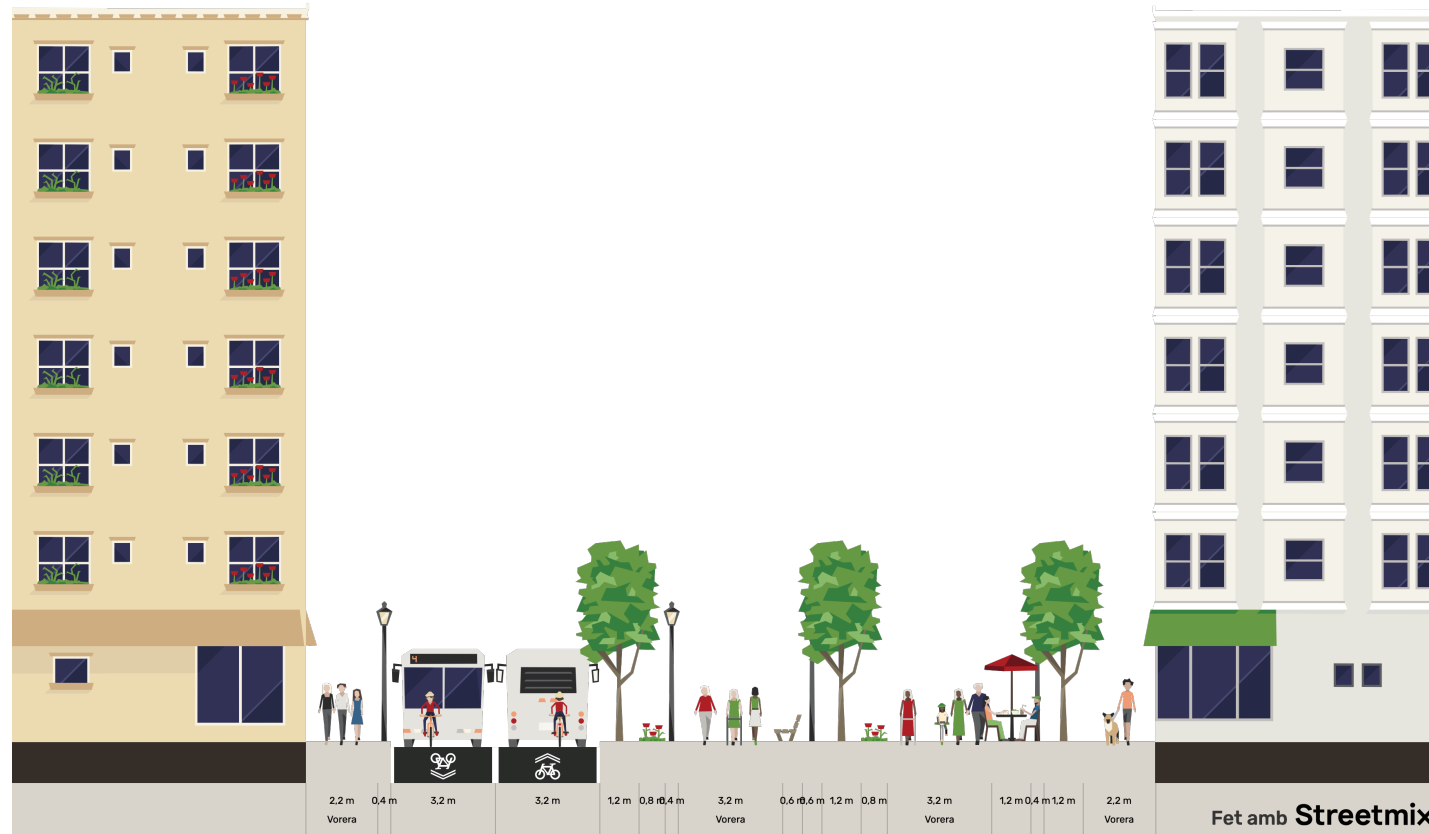
Afavorir l'accés als edificis mitjançant vehicles de mobilitat personal (VMP) sostenibles: bicicletes convencionals, bicicletes elèctriques, patins, patinets elèctrics i altres ginyes.

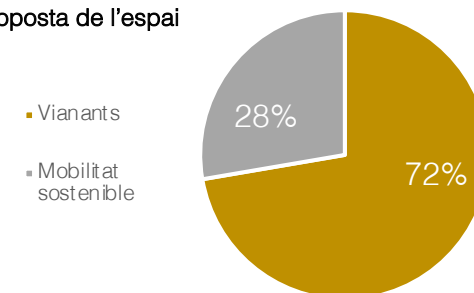
Estat actual

Estratègia d'intervenció als espais inter-ròtula

Distribució proposta de l'espai

Estratègia d'intervenció als espais ròtula

03/ Esquema d'acció

Acció social

Accions per generar espais de relació entre veïns, veïnes i usuaris de l'espai públic en general.

AV1/ Relació intergeneracional

Crear espais que promoguin la interrelació entre persones de diferents edats, i evitar el model de ciutat i d'espai públic que genera espais segregats en funció dels usuaris. Potenciar aquesta acció.

AS2/ Espais de joc i d'estada

Promoure a les inter-ròtules la creació d'àrees de joc que fomenti la relació extra-escolar dels infants i adults. Pistes de basquet o de futbol de sala. Jocs de pilota. Deixar de banda els telèfons mòbils al carrer i potenciar la interacció social. Crear també espais d'estada, que siguin una extensió de la sala d'estar de casa. Espais que donen resposta al nivell d'activitat. Evitar interferències.

AS3/ Espais segurs

El disseny de l'espai ha de garantir la seguretat d'ús en qualsevol moment del dia. Evitar racons generant espais oberts. Garantir la seguretat dels vianants respecte els vehicles.

AS4/ Espais accessibles

El disseny de l'espai ha de garantir la lliure mobilitat de tothom. Potenciar l'ús de plataformes úniques a les rotules amb un ús raonable dels elements de seguretat.

Una de les grans oblidades.

La via Augusta ha estat, i de fet hi és, una de les grans artèries de la ciutat de Barcelona en les que no s'ha intervingut des de fa molt temps, o les intervencions han sigut puntuals, més aviat reparacions. A dia d'avui, la configuració respon més a les necessitats del vehicle privat que als veïns o veïnes que la intenten freqüentar. Recorda a les autopistes urbanes que malauradament encara queden a la ciutat. A més, si afegim que és una via frontera entre districtes, acabem de tenir tots els ingredients perquè no hagi esdevingut un espai interessant per l'ús ciutadà malgrat el potencial que té per la seva morfologia i situació.

Té dos trams diferenciats, la frontissa és la Plaça Molina, cap al sud, la configuració és de rambla, amb voreres estretes als laterals, tres carrils, dos de circulació per sentit i un aparcament, i una rambla central amb arbrat i que funciona com aparcament de motos, molt poc atractiva pel veïnat. La secció nord es configura amb voreres a banda i banda i una gran calçada central que en alguns trams arriba als 6 o 7 carrils de circulació.

La proposta, té com objecte revertir tot això, o com a mínim que esdevingui una estratègia de transformació d'aquesta via, que deixi de ser la part del darrere dels dos barris i que passi a ser una nova centralitat frontissa.

L'anàlisi amb dades i establint indicadors de mesura

Interessant començar l'anàlisi recurrent a dades i establint uns indicadors de mesura, res més empíric per fonamentar i conduir cap a la millor solució. Objectiu: fer el carrer més amable, habitable, engrescador, *caminable* i al cap i a la fi, *vivable*.

D'entrada i segons les característiques de l'àmbit i d'un anàlisi inicial, es desprèn que un àmbit ple de centres escolars, interessant és conèixer el volum i la situació. També l'estructura demogràfica: la meitat de la població son infants, adolescents i gent gran, potencials usuaris de l'espai urbà. A més, els habitatges son d'uns superfície mitjana (60-80m2) la gran majoria sense espais exteriors, més motiu per reconfigurar el carrer i convertir-lo en una gran sala d'estar. Finalment, un àmbit altament contaminat, amb nivells molt elevats de contaminació atmosfèrica i acústica, bàsicament motivada de la mobilitat a motor de combustió.

Estratègia

Cal abordar la via Augusta com una gran centralitat dels barris, un espai de trobada veïnal, ciutadana on convisquin activitats diverses, l'espai ho permet. L'estratègia es fonamenta en tres elements configuradors dels espais: la centralitat, les ròtules i les inter-ròtules.

La centralitat, és l'extensió de Gal·la Plàcidia fins a la façana del costat Llobregat. Node de transports: ferrocarrils, autobús i metro, conflueixen en aquest punt, a més, en un futur immediat la línia Llobregat-Anoia dels FGC arribarà aquí. És un sector viu i ple de comerç i oficines, i malauradament infradimensionat pel que li demana la ciutat.

Les ròtules, son espais més petits, es configuren als encreuaments de la via Augusta amb tots els carrers transversals, equidistants entre elles, configuren uns espais amb una pavimentació uniforme que permet al vianant caminar cap allà on hagi d'anar, sense preocupar-se per on creuar sense ser atrapat pel cotxe. Son places, punts oberts i de trobada. Rebedors de les sales d'estar.

Les inter-ròtules, son els espais intersticials entre ròtules, esdevenen les sales d'estar. Son els espais que aglutinen l'activitat i la no-activitat. Espais per jugar, llegir, estar o descansar. A demanda. Segons les necessitats, hi fins a 9 inter-ròtules. Son espais preferiblement amb paviments tous que permetin la infiltració de l'aigua al terreny, contribueixin a reduir la calor i espais amb una forta presència vegetal, que afavoreixi la biodiversitat i que incrementi la infraestructura verda.

Reflexions finals

Tot això s'aconsegueix amb la reconfiguració de l'espai urbà, actualitzant els usos. Acotant els espais de mobilitat i optimitzant-la per a modes sostenibles: autobús, vehicle i sobretot, a peu. Doble carril de doble sentit, en la situació de la calçada Llobregat (actual de baixada) on conviuen autobús i bicicletes. La resta de l'espai per jugar, caminar o estar.

Molt interessant abordar una proposta d'intervenció d'aquesta envergadura, on la presa de decisions es fonamenti amb dades i indicadors. On les decisions siguin la resposta a unes mesures.

1 centralitat

Gal·la Plàcidia es reforça amb la intervenció i es consolida com a centralitat de tres districtes: Sarrià Sant Gervasi, Gràcia i la zona nord de l'Eixample. Node de transports i d'activitat terciària, moto comercial i d'oficines.

7 ròtules

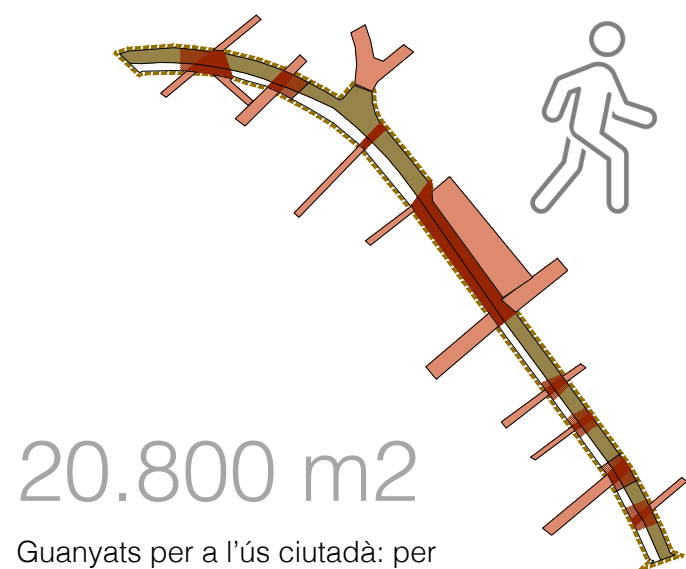

Creació de set noves ròtules places als encreuaments dels carrers transversals amb la via Augusta. Espais *caminables* a escala humana. Fàcils de transitar, permeables.

9 inter-ròtules

Creació de nou nous espais intersticials entre ròtules. Espais d'activitat, d'estada, d'ús veïnal, a escala de barri i de ciutat. Les necessitats veïnals definiran els usos d'aquests espais de relació.

Guanyats per a l'ús ciutadà: per caminar, descansar, jugar,...

Principals recursos emprats

OpenData BCN

<https://opendata-ajuntament.barcelona.cat/ca/>

Institut d'estadística de Catalunya IDESCAT

<https://www.idescat.cat/>

Oficina Municipal de Dades de Barcelona

<https://ajuntament.barcelona.cat/digital/ca/transformacio-digital/city-data-commons/oficina-municipal-de-dades>

CartoBCN

<http://w20.bcn.cat/cartobcn/>

Bloomberg CitiLab

<https://www.bloomberg.com/news/features/2021-01-05/a-tiny-twist-on-street-design-the-one-minute-city>

Utopia Arkitekter

<http://www.utopia.se/>

Streetmix

<https://streetmix.net/>

Google My Maps

https://www.google.com/intl/ca_es/maps/about/mymaps/

City Field of View

<https://carercities.com/>

I la bibliografia recomanada
i les presentacions del curs.